

Ἡ «Ξένη» εἶνε δράμα εἰς πράξεις τρεῖς. Ἦμπο-
ροῦσε νὰ ἔχη τέσσαρας, πέντε ἢ καμμίαν. Πέρσου
ἀνηγγέλθη ὡς «Φωληά», φέτος ἐβαπτίσθη «Ξένη»,
τοῦ χρόνου εἰμπορεῖ νὰ βαπτισθῇ Πέτρος ἢ Παῦλος,
καὶ νὰ εἶνε τὸ ἴδιον, — καὶ νὰ μὴν εἶνε τίποτε.

Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ κανεὶς, εἶνε πολὺ αὐστηρὸς πρὸς
ἔργα τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται μὲ ἀξιώσεις, εἰς μίαν
Νέαν Σκηνήν. . . "Ἦκουσα μ' εὐλαβῆ προσοχὴν τὴν
πρώτην πράξιν, διάβολε! ἂν δὲν προσέξῃ κανεὶς εἰς
ἓνα πρωτότυπον δράμα, ποῦ ἐκλέγει καὶ παίζει ὁ
Χρηστομάνος, ποῦ λοιπὸν νὰ προσέξῃ; — δὲν ἐκατά-
λαβα τίποτε, ἢ μᾶλλον ἐκατάλαβα πολλὰ . . . καὶ ἀπὸ
τὴν δευτέραν πράξιν τὸ ἔργον μου ἐφαίνεται πλέον τό-
σον ἀπίθανον καὶ ἀψυχολόγητον, ὥστε θὰ τὸ ἔλεγα
χύσιμον λέξεων χωρὶς ἔννοιαν εἰς καλοῦπι δράματος,
καμωμένην ἀπὸ κάποιον γραφομανῆ ἢ ἀστεῖον ποῦ
ἤθελε νὰ περιπαίξῃ τοὺς κριτικούς του.

Δὲν θυμόνω μὲ τὸν νέον συγγραφέα, ὁ ὁποῖος εἶχε
κάθε δικαίωμα νὰ εἶνε φιλόδοξος, καὶ νὰ θέλῃ νὰ
γράψῃ ἓνα δράμα, ἴσως ἀφοῦ εἶδε τὸν «Τρίτον» καὶ
ἔμαθε ὅτι ἀρέσουν κάπως τὰ δράματα ποῦ ἔχουν τρί-
τους, ἢ ἴσως ἀφοῦ ἐδιάβασε κανένα ξένον ἀπὸ τὰ αἰώνια
τῆς μοιχείας, καὶ τὸ διεσκεύασε καὶ τὸ ἔκαμε ἀγνώ-
ριστον σωματικῶς καὶ ψυχικῶς. "Ὅχι ἂν τὸ ἔργον
τοῦ ἐδίδετο εἰς ἄλλο θέατρον, δὲν θὰ ἔλεγα οὔτε λέ-
ξιν. Ἀπορῶ ὅμως καὶ ἐξίσταμαι μὲ τὸν Χρηστομά-
νον. Πῶς ἀπὸ τὰ χίλια χειρόγραφα ποῦ τοῦ στέλλον-
ται κάθε χρόνον καὶ ποῦ τὰ γυρίζει ἀλύπητα καὶ
πολλάκις ἀδιάβαστα, — ἐκράτησε νὰ παίξῃ τὴν «Ξέ-
νην»! Δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου! . . . Εἶνε
γνωστὴ ἢ ὑπόληψις ποῦ τρέφω πρὸς τὸν κ. Χρηστο-
μάνον ἀλλὰ δὲν θὰ εἶπω τίποτε ἀγνωστον καὶ ἐκπληκτι-
κόν, ἂν εἶπω ὅτι τρέφω ὑπόληψιν καὶ . . . πρὸς τὸν
ἑαυτὸν μου. Νομίζω τοῦλάχιστον, ὅτι ἅμα ἰδῶ ἐν χει-
ρόγραφον, εἰμπορῶ νὰ κρίνω ἂν ἔχη ἀξίαν ἢ ὄχι —
τὴν στοιχειώδη, τὸσον γρήγορα καὶ τὸσον ἀσφα-
λῶς, ὅσον καὶ ὁ κ. Χρηστομάνος. Ἀπὸ τὴν βραδυὰν
τῆς «Ξένης» ἄρχισα νὰμφιβάλλω πολὺ. Ἐν ἀπὸ τὰ
δύο πρέπει νὰ παραδεχθῶ: ἢ ὅτι δὲν εἰξεύρω ἐγὼ
τί μου γίνεται καὶ ὅτι πρέπει νὰ σπάσω αὐτὴ τὴν
πέννα, ποῦ τὴν κρατεῖ ἢ ἐλεεινοτέρα τύφλωσις ἢ

ὅτι ἕως τώρα ἀπατοῦσε καὶ τὸν ἑαυτὸν του, κ' ἐμὲ καὶ ὅλον τὸν κόσμον ὁ κ. Χρηστομάνος. Εὐρίσκομαι, βλέπετε, εἰς τὸ σκληρότερον δῖλημα, - καὶ διὰ νὰ μὴ τὸ λύσω ποτέ, θὰ τὸ λησμονήσω. "Ὡ, διὰ πόσα ἄλλα πράγματα δὲν εἶπα: « Ἄς τα νὰ πᾶνε στὸ καλό! »

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Υ Γ. Ἐγραψα τάνωτέρω τὴν ἐπαύριον τῆς παραστάσεως. Σήμερον ποῦ ἐπιθεωρῶ τὸ χειρόγραφον νὰ τὸ στείλω εἰς τὸ τυπογραφεῖον, μοῦ φαίνονται τόσον περιττά!... Καλλίτερα νὰ μὴν ἔγραφα τίποτα. Ἀλλὰ ἔχω τὴν ιδιοτροπίαν νὰ μὴ σβύνω ποτέ.

Γρ. Ξ.